

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Շարունակում է 6-էն

յաջորդեցին Մարտի 1-ի ողբերգական դէպքերը, որը «Օղակ» տեսակի գործողութիւն էր: Ուշագրաւ է կատարուած փաստը մինչեւ Մարտի մէկը. դա կրկին հոգեբանական գրոհի գործածումն էր, նոյն 1991թ.-ի ռազմավարութիւնը: Տարբերութիւնն այն է, որ 1991թ.-ին պայքար էր ազգային միասնութեան, անկախութեան գաղափարախօսութեան հիմքի վրայ, եւ ազգն ատրպէյճանցիների կողմից (ուսուների օգնութեամբ) բնութագրուած «անտւանակոչուած» էր բացասական համատեքստում: 2008թ.-ի Փետրուարի վերջին գործող իշխանութիւնները պաշտօնական մակարդակով սեփական ժողովրդի մի ստուար գանգուածի տուեցին «պիտակներ»՝ «թմրամոլներ», «իրաւախախտներ», «բռնակներ», «աղաւաղուածներ», Ազատութեան հրապարակն անտւանուեց «Թատերական հրապարակ» (ի դէպ, այս անտւանումը խորհրդային պաշտօնական լրատուամիջոցներով է գործածուել) եւ հետեւեց Մարտի 1-ի «Չարդը»: Այսինքն՝ տաս օր շարունակ գործող վարչախումբն ակտիւ հոգեբանական գրոհ էր տանում սեփական ժողովրդի դէմ, որպէսզի «թերաբժէք» ներկայացնելով՝ կարողանայ համապատասխան գործողութիւններ իրականացնել: Զուգահեռներ անցկացնելով կը տեսնենք, որ խորհրդային Միութեան «ժամանակ» լրատուական ծրագիրը եւ Հայաստանի Հանրապետութեան «Հայրուր» պաշտօնական լրատուական ծրագիրը գործել են նոյն տրամաբանութեամբ: Հոգեբանական պատերազմի մեխանիզմը այլ կերպ չի կարող գործել: Եթէ իսկապէս նշուէր, որ Ազատութեան հրապարակում կան մարդիկ հասարակութեան բոլոր շերտերից՝ արուեստագետներ, գիտնականներ, մտաւորականներ, աշխատակորներ, ծառայողներ, առհասարակ՝ քաղաքացիներ, բնականաբար, համահունչ էր լինի կազմակերպուած «Օղակ» գործողութիւնը, իսկ իրաւախախտների եւ թմրամոլների նկատմամբ՝ արդարացուած է:

Հոգեբանական պատերազմում ազդեցութեան օբյեկտը ժողովուրդն է, եւ յատկապէս գիտութեամբ լի ծառայութիւնների այն «հատուածը», որոնք պէտք է աշակցեն կամ իրանապահեն գործողութիւնը: Զին-ծառայողներն աւելի գաղափարականացուած են եւ մշտապէս գաղափարահոգեբանական ճնշման են ենթարկուած ռազմաքաղաքական դեկավարութեան կողմից: Չնայած հասարակութեան հետ «հեռակայ» շփմանը, այնուամենայնիւ, գիտութեանը գիտակցաբար եւ ենթագիտակցօրէն կրում է «կառուցի» գաղափարախոսութիւնը: Օրեր շարունակ իրականացուել են գաղափարախօսական աշխատանքներ՝ ամրապնդելով այն դրոյթը, որ Ազատութեան հրապարակում յանցագործ գանգուած է: Դրան գումարում է ազդեցիկ արհեստականօրէն բարձրացման վրայ կատարուող աշխատանքներ՝ յարաբերական «հանգիստ» գինծառայութեան մէջ մտցնելով «անհամարժեք» վիճակներ՝ յաճախակի արհեստական անհարգութիւններ, պահակակետերում միտումնաւոր լարուածութիւն, ցուրտ, որի արդիւնքում առկայ են ֆիզիքական լարուած

ծուծիւնը, գերյոգնածութիւնը, անքնութիւնը. այսինքն՝ ծառայութիւնը վերածուած են պատերազմող երկրի ծառայողների ֆիզիքական պայմաններին, որ ցանկացած գիտութեան «մտածի»՝ իր այս սարսափելի վիճակի պատճառը «այդ մի խումբ իրաւախախտներն են»: «Կոնֆլիկտային իրավիճակներում առաջանում են խմբային նոյնականացման եւ խմբային ձուլուածութեան ֆենոմեններ (իւրայիններ-օտարներ): Դա նշանակում է, որ կոնֆլիկտող իւրաքանչիւր կողմ իր յուզական հակազդումներում, ձգտումներում եւ մտահանգումներում դառնում է մէկ ամբողջական, եւ նրա անդամները կոնֆլիկտն ընկալում են իրենց խմբում գոյութիւն ունեցող գնահատականներով եւ նորմերով: Խմբի ներսում ձեւաւորում է հոգեբանական շփում, վերանում են սոցիալական շերտի տարբերութիւնները: Խմբի ներսում մեծանում է ինքնագնահատականը, բարձրանում է իր նշանակալիութիւնը: Խումբը վարքային մակարդակում հանդիսանում է որպէս պաշտպան»:

Նոյն մարտավարութիւնը՝ հոգեբանական գրոհը, գործում է հետմարտիմեկյան ժամանակահատվածում, երբ պաշտօնական լրատուամիջոցները կատարուածը պարբերաբար անտւանում են «Մարտի 1-ի գանգուածային անկարգութիւններ», որից ենթադրուած է, որ դատական համակարգում ունեն կազմակերպուած անկարգութեան «մեղաւորներ», եւ ոչ թէ այլախոհութեան համար ձերբակալուածներ:

Այսպիսով, խորհրդային Միութեան քարոզչամեքենային յատուկ ոճը, հոգեբանական գրոհի մարտավարութիւնն արդի է եւ ժառանգուած, ինչպէս ռեժիմի շարունակութիւնը: 1991թ.-ին ստեղծուած «գրոհային հայր» թշնամուկերպարը մարդկանց ենթագիտակցականում գոյութիւն ունի, թէկուզ դադարել է քարոզչամեքենայի նման գործունէութիւնը եւ գուցէ մոռացուել են կոնկրետ «պիտակները», սակայն բացասական երանգները պահպանուած են, յատկապէս, որ աշխարհաքաղաքական դիրքով զուգորդուած (ասոցացուած) են միւս կողմից անմիջապէս խնդիր ունեն ռուսական շահերի հետ: Երբեմն գուցէ գործողութիւնն այնպիսին է, որ շատերը հայերին նոյնիսկ համարում են մոտուրմանական կրօնի հետեւորդներ: Հայաստանում նմանատիպ քարոզչական աշխատանքները նոյն ազգի հանդէպ առաւել վտանգաւոր են, առանց այդ էլ «հայր պակասութիւն չի գոյում» իր ազգին ծայրահեղօրէն վերաբերուելով՝ գերագնահատելու կամ թերագնահատելու, իսկ ազգի մէջ «թշնամուկերպար» ստեղծելով՝ խաթարում է սոցիալ-հոգեբանական հաւասարակշռութիւնը եւ ձուլուելու փոխարէն ենթագիտակցօրէն միտում է առաջանում պառակտուելու (իւրաքանչիւր հայ կը ձգտի խեղաթիւրուած կերպարի հետ միաձուլուելուց դուրս գալու, «ազատուելու»՝ չկարենալով ուղի, երբ, ինչի համար, ում մասին եւ ինչ պայմաններում է «տուել բացասական պիտակներ»):

Ազգը նման է մէկ առանձին անձի. նա թոյլ է եւ կարող է պարտուել, երբ չունի հոգեկան հաւասարակշռութիւն, ներքին կոնֆլիկտները գերիշխում են եւ

Շարունակում է 7-էն

ուշացաւ ռմբակոծումի պատճառաւ: Շուշին ունէր այդ սեւ օրերուն միայն 3 հազար բնակիչ՝ կիներ, ծերեր, մանուկներ, վիրաւոր մարտիկներ: Ստիպուեցանք աշխատող ձեռքեր որոնել մօտակայ քաղաքներէն, Կորիս, Սիսիան, Եղէզնաձոր: Վարձեալները միայն մէկ ամիս յօժար էին աշխատիլ: Ամէն բան ձեռքով կը կատարուէր, աւագ եւ ցիմենտ կոնակի վրայ պէտք էր կրել մինչեւ երրորդ յարկ: Շուշին ծաղկումին համար ամէն ոք յօժար էր տաժանակիր աշխատանքի լծուելի առանց տրտնջալու: Սակայն Շուշին ունէր ձեռնարկի դաժան ամիսները, ուստի դպրոցին վերակառուցումի այդ աշխատանքները տեղի կ'ունենային Ապրիլէն Հոկտեմբեր երկարող ամիսներուն միայն:

Հակառակ այս անհաւատալի պայմաններուն, Երաժշտանոցը հերոսական վերելքով կը կառուցուէր: 1995ի ձմեռուայ նախօրեակին գլխաւոր կառուցիչ երեք տանիքները վերանորոգուած էին, սակայն ուրախութիւնը կիսատ մնաց: Հաւաքուած գումարները սպառուած մօտ էին իսկ թարմ նուիրատուութիւններ չէին հասներ: Միւս կողմէ ինֆլէյշնը պատճառ կը դառնար ապրանքներու սղաճին: «Ստիպուած եղանք քանիցս կեցնել եւ ընդհատել շինութիւնը մինչեւ նոր դրամահաւաք. շինանիւթերու պակասը ուրիշ լուրջ հարցերէն էր», կը շարունակէ պատմել Կարենը մեզի ցոյց տալով գեղեցիկօրէն դրուած, թէեւ անաւարտ, գլխաւոր սրահին մուտքին նկարները: «1997ին մեծ դժուարութեամբ իրանէն բերել տուինք, Մեղրիի կամուրջէն անցնելով, ապակիէ պատուհանները. գինը՝ \$3,000»: Հայկական Միացեալ Ֆոնտը Լոս Անձեւըսէն օգնութեան կը փութայ մօտ 21,000 տոլլարով: «1997ի Սեպտեմբերին յաջողած էինք մեր տրամադրութեան տակ ունենալ 16 դասարան»: Այսպէս, ի գին գերմարդկային ճիգերու, Սեպտեմբեր 7, 1997ին Շուշիի Դանիէլ Ղազարեան Երաժշտական դպրոցը իր դռները կը բանայ 35 երկսեռ աշակերտներով: Բացման արարողութիւնը կը կատարուի, առաջին անգամ ըլլալով, Արցախի Հանրապետութեան սեփական նոր դրօշի տակ, տեղուցն եւ Հայաստանի պետական այրերու ներկայութեան:

Այսօր, Շուշիի երկճիւղ, երաժշտական-ակադեմիական Դանիէլ Ղազարեան դպրոցը ունի 13 տարուայ հերոսական անցեալ եւ մօտ 150ի հասնող աշակերտութիւն: Դպրոցին 11 կարգերը կը յաճախեն նաեւ շրջանի գիւղ-քաղաքներէն մեծ

չի կարողանում բռնել «հասունացման» ուղին, ժամանակին չի կարողանում փոխհատուցել բարդօրթները, որոնք մնում են հիմնական, կարծրանում են եւ նեղացնում ընկալումը՝ դարձնելով այն խիստ սուբիեկտիւ, հետեւաբար ճիշտ չի կարողանում գնահատել իր արժէք-

թիւով ուսումնաստեւչ փոքրիկներ: Մեր տրամադրութեան տակ դրուած է ցանկը վերջին երեք տարիներու շրջանակներուն թէ երեւանի երաժշտանոցներուն եւ քոլէճներուն մէջ իրենց ուսումը շարունակող աշակերտներուն ցանկը: Նաեւ դպրոցէն ներս կը գործէ Կալին Խաղուլեանի անուան արուեստի աշխատանոցը ուր աշակերտները կը զարգացնեն իրենց նկարչական կամ այլ արուեստի հակումները: Դ. Ղ. անուան դպրոցի աշակերտներէն ոմանք մասնակցած են զանազան փառատօներու (օրինակ 2009ի Արնօ Պապաջանեանի անուան մրցոյթ-փառատօնին) եւ գրաւած պատուաւոր պատուանդան: Տնօրէն Կարեն Ղարիպեան առաջին օրերէն մինչեւ օրս ճիգ է խնայած այս դպրոցին առաւելագոյնը պարգեւելու համար: Իր մենահամերգներուն հասոյթները ամբողջութեամբ նուիրած է իր փայտաշուք դպրոցին. կազմակերպուած է դրամահաւաքի ճաշկերոյթներ: Դ.Ղ.Դպրոցին սատար կանգնող Գալիֆորնիոյ կազմակերպութիւնը ճանչցուած է Գալիֆորնիոյ լայսընսի տակ իբրեւ ոչ շահաբեր կազմակերպութիւն մը Shushi Music School Society Inc. A Non-Profit Organisation A468463, FTB # 752546 SM5SS, Tax ID 95-4514194 2415 CANADA Blvd, CA 91208 Annual Sponsorship per Student: \$500 Musical Instruments \$ 700-7,000 Website: www.shushischool.org Contact person: Miss Selma Hovsepian 818-577 8480

Այժմ Դ.Ղ. անուան դպրոցը կը դիմագրաւէ չափազանց լուրջ նիւթական դժուարութիւններ: Մենք, այս դպրոցին բարգաւաճումին սատարողներս, հայ մշակոյթի ծառայող արուեստագետներու եւ հայ դպրութեան հետամուտ խմբակը կը յայտնենք մեր խոր մտահոգութիւնը այս հոյակապ կեդրոնին առնչութեամբ: 2009 Նոյեմբերին, Գոհաբանութեան օրը, համահայկական ճիգերով գոյացաւ աւելի քան 16միլիոն տոլլար: Արդեօք, Շուշիին համար հանգանակուած այս հսկայ գումարէն փշրանք մը չկրնա՞ր հասնիլ այսքան գոհողութեամբ եւ դժուարութիւններով գոյացած Դ.Ղ. դպրոցին: Տարագ մը չկա՞ց որու խողովակով հիմնադրամի դեկավար այրերը, եթէ ուզեն, կարենան այս դպրոցն ալ, իբրեւ կենսական հիմնարկ, մաս կազմել տալ նախաձեռնուած Շուշիին վերելքին սատարող շինարարութիւններուն: «Ըսէ ինձի ինչպէս եւ ինչ բանի կը գործածես դրամդ եւ մարմինդ, ըսեմ քեզի դուն ով ես»:

ներն ու դիրքերը, որից էլ կրկին առաջանում են ներքին եւ արտաքին կոնֆլիկտներ:

Երբ Աստուած ուզում է պատժել մարդուն՝ զրկում է բանականութիւնից: Երբ Աստուած ուզում է պատժել ազգին՝ «զրկում» է մտաւորական ընտրանուց:

Ձեր ճանուցումները Վստահեցէք
«Մասիս» Շաբաթաթերթին
 T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
 massis2@earthlink.net